

Rahapeliongelmaa kohtaava palvelujärjestelmä

Saatavilla, saavutettavissa, laadukkaasti?

Maria Heiskanen

16.11.2022

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos

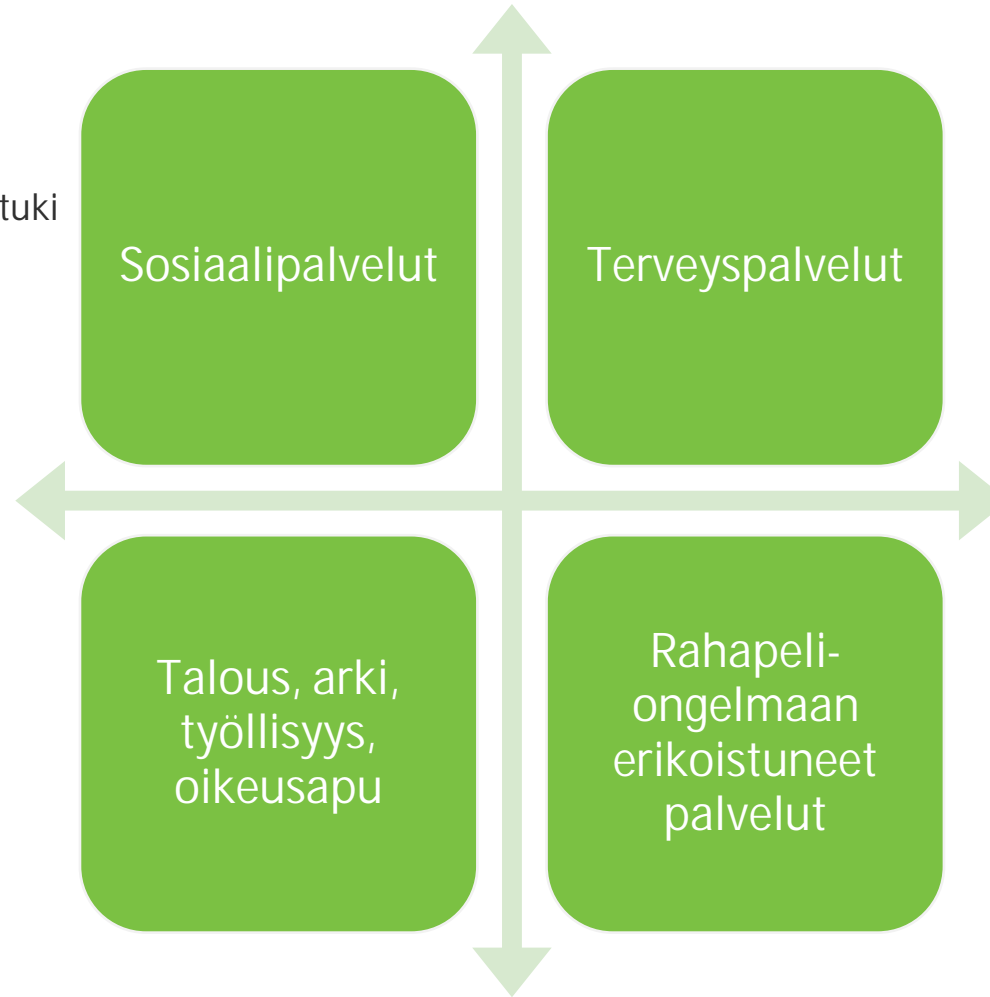
Esityksen sisältö

1. Rahapeliongelman hoitoa on saatavilla
2. Rahapeliongelman hoitoa ei ole saatavilla

Rahapeliongelmaa kohtaava palvelujärjestelmä

- Sosiaalityö, sosiaaliohjaus
  - Lastensuojelu
  - Sosiaalinen kuntoutus
  - Sosiaalinen luototus
  - Sosiaalipäivystys
  - Ehkäisevä ja täydentävä toimeentulotuki
  - Päihde- ja riippuvuuspalvelut
  - Kasvatus- ja perheneuvonta
  - Asumispalvelut
  - Vammaispalvelut
  - Ikääntyneiden palvelut
-
- Talous- ja velkaneuvonta
  - Kela (esim. toimeentulotuki)
  - Säätiöiden ja järjestöjen palvelut: esimerkiksi Takuusäätiö, ruoka-apu
  - Oikeusapu
  - Ulosotto
  - Diakoniatyö ja muut seurakunnan palvelut
  - Rikosseuraamusvirasto
  - Yhdyskuntaseuraamustoimisto
  - Työllisyyspalvelut

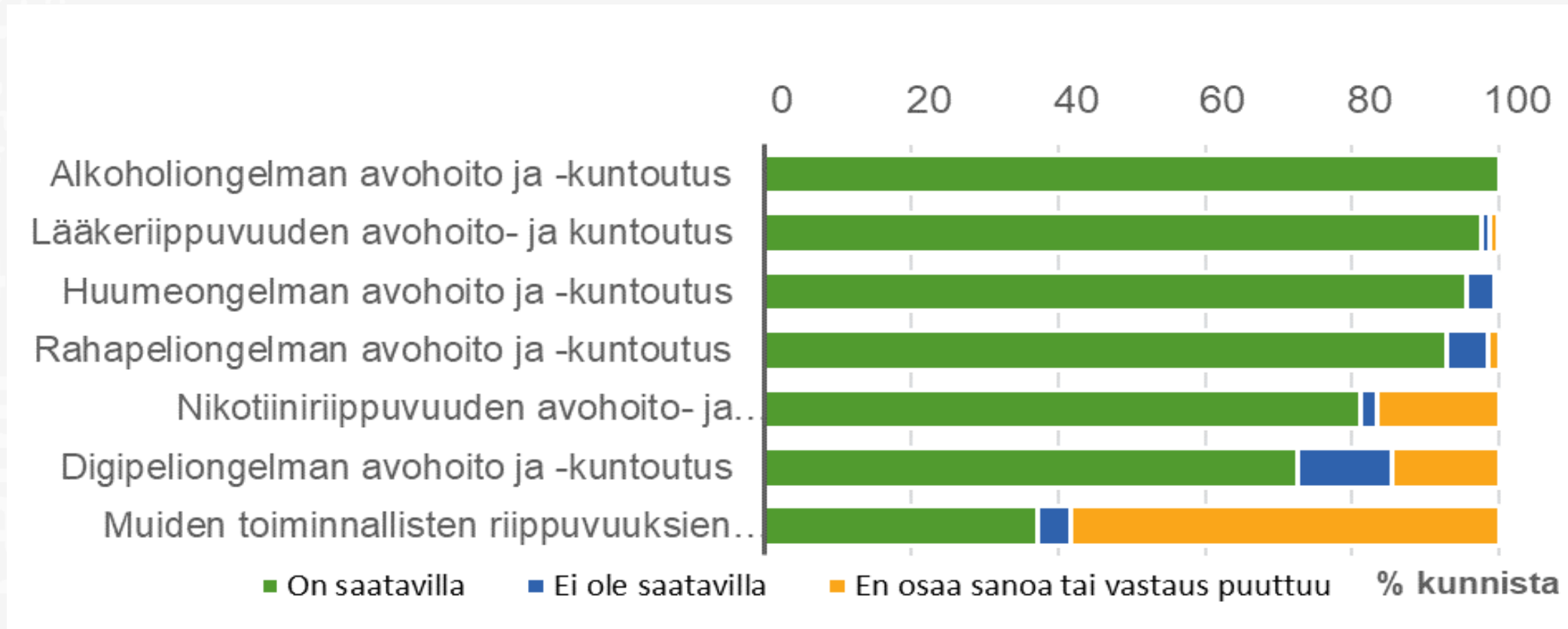

- Terveysasema
  - Sairaalat ja erikoissairaanhoido
  - Neuvola
  - Työterveyshuolto
  - Koulu- ja opiskelijaterveydenhuolto
  - Päivystys, ensihoito
  - Mielenveyspalvelut
  - Päihde- ja riippuvuuspalvelut
  - Työttömien terveyspalvelut
  - Kuntoutuspsykoterapia
  - Yksityiset terveyspalvelut
  - Vankiterveydenhuolto
-
- Rahapeliongelman avohoito kunnissa
  - Laitoshoido ja -kuntoutus
  - Säätiöiden ja järjestöjen palvelut, esimerkiksi Peluurin palvelukokonaisuus, Sininauhaliitto, A-klinikkasäätiö, Pelirajaton (Sosped-säätiö), Sovatek-säätiö
  - Ammatillisesti ohjattu vertaistoiminta
  - Vertaistukiryhmät
  - Yksityiset palveluntuottajat

Palvelujärjestelmän rakenne

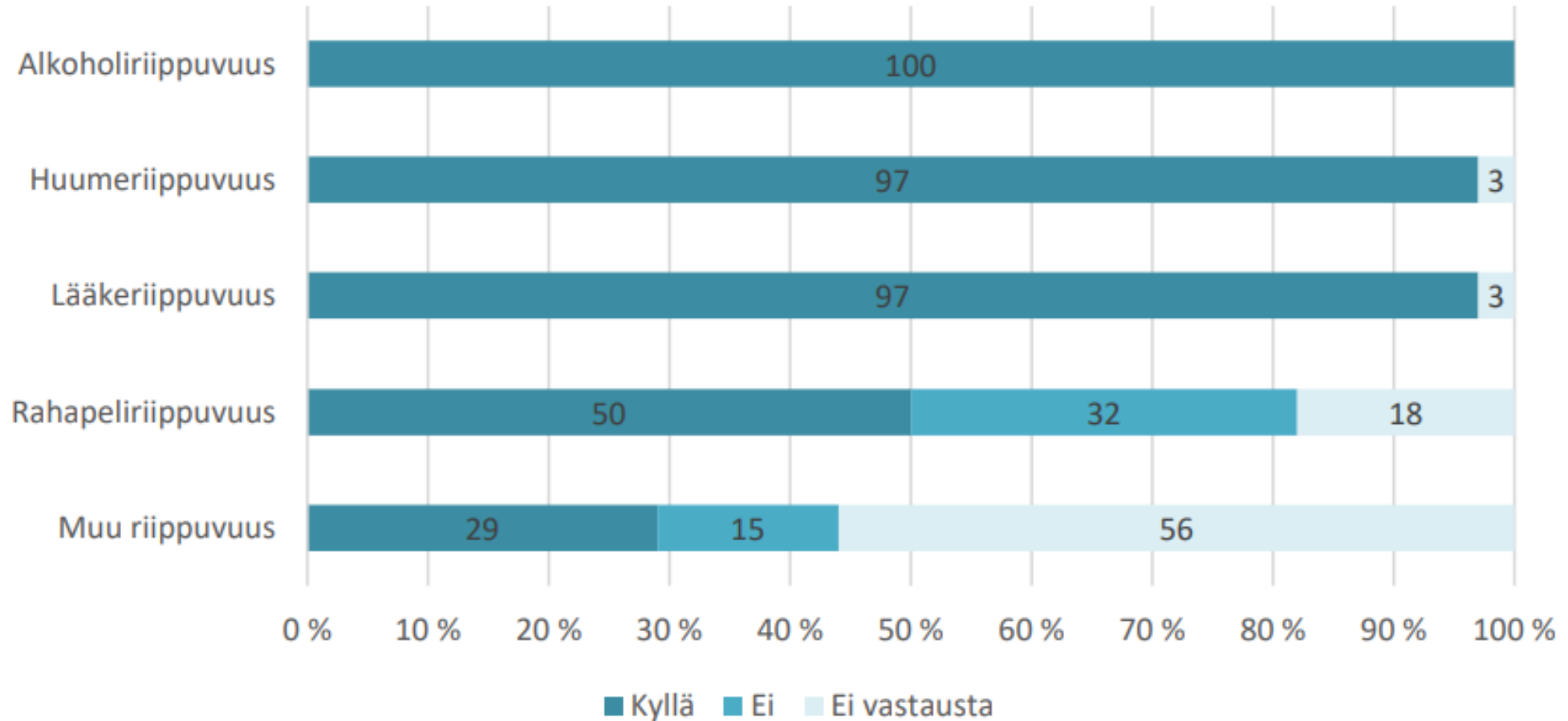
- Yli puolessa kunnista päihde- ja riippuvuuspalvelujen avohoito ja –kuntoutus on sekä sosiaali- että terveydenhuoltoa
  - Noin kolmanneksessa kuntia terveydenhuoltoa
- Laitosmuotoinen päihde- ja riippuvuushoito ja –kuntoutus 40 % kuntia sosiaalihuoltoa
- 64 % kuntia käytetään julkisia hankintoja päihde- ja riippuvuuspalvelujen tuottamisessa
- Avohoito- ja kuntoutus enemmän julkista palveluntuotantoa, laituskuntoutus ostopalvelua
- Ainakin puolessa kunnista päihde- ja riippuvuuspalvelut on hallinnollisesti integroitu mielenterveyspalvelujen kanssa

Avohoito ja -kuntoutus eri riippuvuuksiin (kuntakysely 2022)

”Merkitse vain sellaiset palvelut, joiden kustannukset kohdistuvat kunnalle. Älä merkitse palvelua, jos sen järjestää esimerkiksi järjestö eikä kunta osallistu palvelun järjestämisen kustannuksiin.”

Laitosmuotoista päihdehoitoa ja -kuntoutusta tarjoavissa yksiköissä hoidetut riippuvuudet vuonna 2021 (% , n=34)

Onko hoitoa todella saatavilla?

- "Sosiaali- ja terveyspalvelujen yhdenvertaista saatavuutta voidaan arvioida sen perusteella, mitä palveluja on olemassa, kuinka paljon niitä on ja vastaavatko ne eri väestöryhmien tarpeisiin." - termipankki.fi
- Hyvinvointialueen on suunniteltava ja toteutettava sosiaali- ja terveydenhuolto sisällöltään, laajuudeltaan ja laadultaan sellaisena kuin asiakkaiden tarve edellyttää. – Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 612/2021
- Rahapeliongelman hoitoa on olemassa, mutta:
  - Kuinka monta henkilöä sitä toteuttaa? Onko heillä vastaanottoaikoja? Kuinka laaja koulutus työntekijöillä on rahapeliongelman hoitoon? Kuinka usein he kohtaavat rahapeliongelmaa?
  - Kuinka paljon palveluja on ja vastaavatko ne eri väestöryhmien tarpeisiin?

→ Onko laadukasta ja saavutettavaa hoitoa saatavilla?

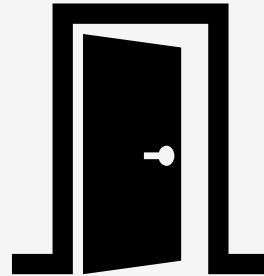
Institutionaalinen, informatiivinen, taloudellinen, fyysinen ja kokemuksellinen saavutettavuus

Saatavilla, saavutettavaa, laadukasta?

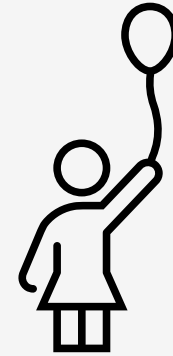
Saatavilla

- Palvelu on olemassa rakenteissa ja työtehtävissä
- On resursseja (esim. vastaanottoaikoja on vapaana)

Saavutettavaa

- Palvelun olemassa olosta tietää
- Palvelun löytää
- Palveluun pääsee
- Palvelussa pysyy

Laadukasta

- Työntekijöillä on osaamista
- Palvelu auttaa asiakasta

Toipumisen (kuntoutumisen?) tukeminen

- Rahapeliongelmaasta toipumisen tueksi tarvitaan paitsi hoitoa myös monia muita palveluja, mahdollisesti pitkällä ajalla
- Medikalisaation / individualisaation riskit
  - Lääketieteellisestä näkökulmasta katsottuna keskittyminen yksilön häiriön hoitoon on yksi kulma tilanteessa, jossa palvelutarpeita voi olla monia
- Mielenterveys- ja päihdepalvelujen lainsäädännön uudistus
  - Uusia termejä, esim. päihde- ja riippuvuustyö ja -hoito → Viimeistään nyt on lakisäätteistä järjestää palveluja myös rahapelaamiseen
  - Hoito – kuntoutus?
- ”Järjestelmä vaikuttaa olevan paikoin tunnoton sille, mitä päihteiden ongelmallisen käytön kokonaisvaltainen hoitaminen palvelukokonaisuudelta vaatii. ” (Vanjusov, 2022)

Kohdattuja ihmisiä palveluissa

Sosiaalityöntekijä
Perhetyöntekijä
Asumispalvelujen työntekijä

Kelan etuuskäsittelijä
Talous- ja velkaneuvoja
Juristi
Oikeusaputyöntekijä
Poliisi
Rikosseuraamusviraston
työntekijä
Yhdyskuntaseuraamusviraston
työntekijä
Pankkivirkailija
Kirkon työntekijä
Ruoka-apu
Käräjäoikeuden työntekijä
Tuomari
Ulosottotyöntekijä
TE-toimiston työntekijä

Sosiaalipalvelut

Terveyspalvelut

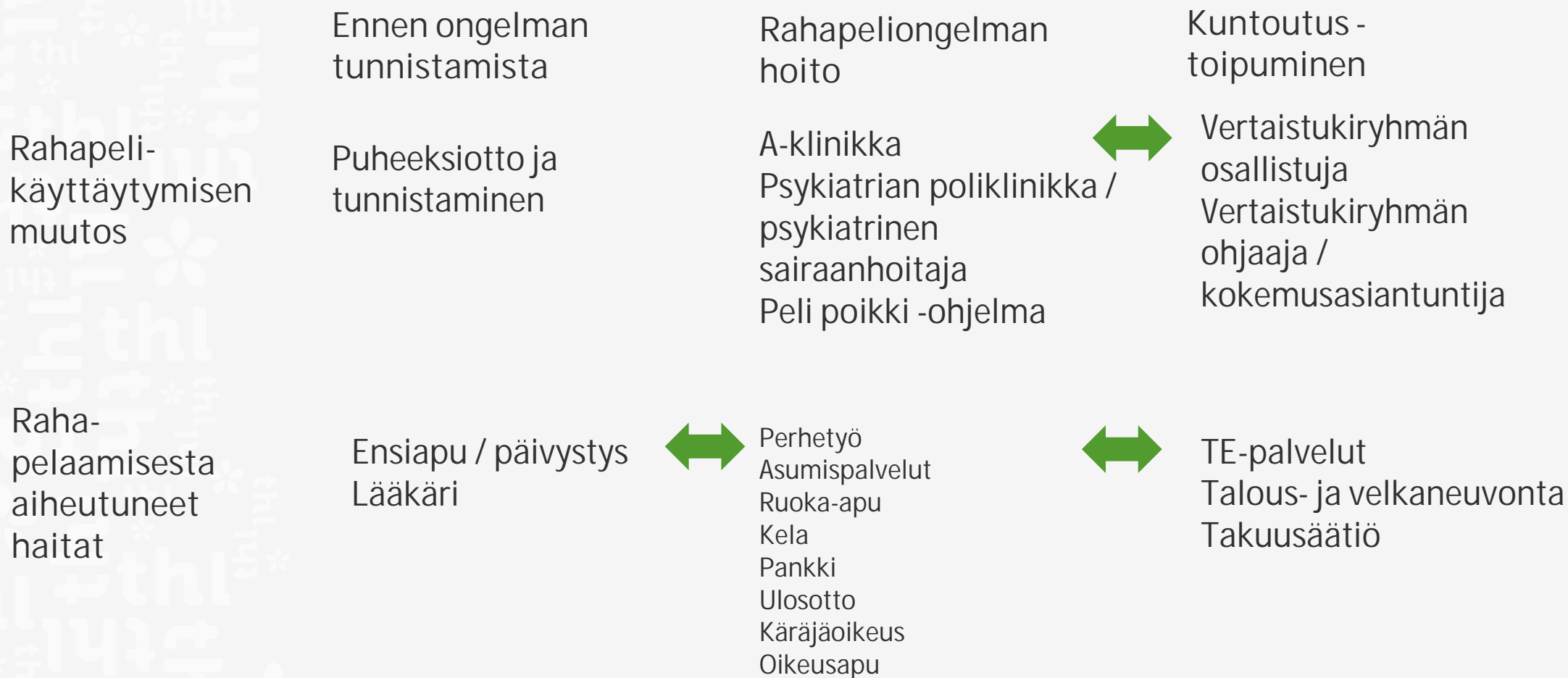
Talous, arki,
työllisyys,
oikeusapu

Rahapeli-
ongelmaan
erikoistuneet
palvelut

Terveyskeskuslääkäri
Työterveyslääkäri
Sairaanhoitaja
Ensihoitaja
Psykiatri
Terveystenhoitaja
Mielenterveyshoitaja
Psykiatrinen sairaanhoitaja
Psykologi
Terapeutti
Kriisityöntekijä
Päihdetyöntekijä
Työterveyshoitaja
Työterveyspsykologi

Terapeutti
Päihdetyöntekijä
Verkkoterapeutti
Auttavan puhelimen työntekijä
Vertaistukiryhmän osallistujat
Vertaistukiryhmän ohjaaja

Palvelujen käyttäjien kokemuksia

Lopuksi

- Rahapeliongelmaa kohdataan palvelujärjestelmässä sosiaali- ja terveydenhuollossa sekä sen ulkopuolella
- Rahapeliongelman avo- ja laitospuolinen hoito ja kuntoutus päihde- ja riippuvuus- sekä mielenterveyspalvelujen osana
- Hoitoa on saatavilla, mutta onko se laadukasta ja saavutettavaa?
- Mitä on kuntoutus rahapeliongelman kohdalla? Tarvitaan kestävän toipumisen monipuolista tukea
- Sote-uudistus ja lainsäädännön uudistus tuovat uusia mahdollisuuksia hoidon ja palvelujärjestelmän kehittämiseksi – myös riskejä?
- Asiakkaiden yhdenvertaisten oikeuksien toteutuminen ja stigman väheneminen

Kiitos!
maria.heiskanen@thl.fi